

Nya perspektiv

- Utvecklingsstrategier för KC Syds verksamhet

En undersökning av Anna Johansson och Emma Reichert/ Tetriss Produktion

Tack till

Konstnärscentrum Syds styrelse

Isabell Dahlberg

Nya perspektiv- Utvecklingsstrategier för KC Syds verksamhet är genomförd med stöd av Stiftelsen framtidens kultur och Kultur Skåne.

Tetriss Produktion

Nya perspektiv- Utvecklingsstrategier för KC Syds verksamhet är genomförd av Anna Johansson och Emma Reichert/ Tetriss Produktion, en curatorplattform baserad i Malmö. Tetriss produktion arbetar med produktion och spridning av samtida bildkonst och erbjuder utställningar, projektledning, rådgivning, utbildning samt utredningsarbeten inom området. Tetriss Produktion drivs av curatorena Anna Johansson, Emma Reichert och Elena Tzotzi.

Innehållsförteckning

Syfte	4
Bakgrund	5
Centrumbildningarna	5
Bildkonstnärernas arbetsmarknad	5
Konstnärscentrum som arbetsförmedlande instans	6
KC Syds verksamhet idag	7
Utmaningar	8
Förnyelse	8
Synlighet	9
Utbud	9
Professionalisering	10
Konkreta förslag	11
Marknadsföring	11
Medlemsaktiviteter	12
Opininonsbildning	12
Konsultverksamheten	13
Avslutande diskussion	14
Referenser	16

Syfte

Bildkonstnärernas komplicerade arbetssituation och tillgång till det sociala trygghetssystemet är en ständigt återkommande fråga som hitintills inte lösts. Ett flertal utredningar och insatser har gjorts men fåtalet har lämnat avtryck i samtiden. Konstnärscentrum är en förening som sedan starten 1969 har arbetat med bildkonstnärernas situation genom att i praktiken förmedla arbetstillfällen till konstnärer. Som uppdragsförmedlande förening har Konstnärscentrum en viktig roll att fylla, men i likhet med många andra föreningar som startades under föreningslivets blomstringstid på 1960- och 70-talen, står föreningen inför nya utmaningar. Konsten och arbetsmarknaden är i ständig förändring och det ställs andra krav på en förening för att leva upp till behoven på 2000-talet.

Utgångspunkten för den här undersökningen är att identifiera delar av den problematik som delföreningen Konstnärscentrum Syd (KC Syd) nu möter. Hur kan man säkra organisationens framtid som uppdragsförmedlande instans och nå hela yrkeskåren? Vilka ytterligare insatser kan KC Syd göra utifrån de resurser föreningen idag besitter för att förbättra bildkonstnärernas arbetssituation?

För förståelsen av det klimat som KC Syd verkar inom tecknas inledningsvis en kort bakgrund till centrumbildningarna, deras uppdragsförmedlande verksamhet och konstnärernas komplexa arbetssituation överlag. Under rubriken *Utmaningar* belyses vidare en del av de problem som föreningen KC Syd står inför idag, i huvudsak en utvecklingsproblematik som föreningen är långt ifrån ensam om. Frågeställningarna som väcks och reflexionerna som görs är avsedda att fungera som diskussionsunderlag i föreningens förändringsarbete. Slutligen presenteras en rad mer konkreta exempel på hur man kan förbättra föreningens synlighet, medlemsaktiviteter och konsultverksamhet med målet att nå fler potentiella medlemmar, bredda sin medlemsbas och fördjupa sitt kompetensområde.

Undersökningen genomförs åt KC Syd av Tetriss Produktion vars verksamhet syftar till att utgöra en plattform för produktion och spridning av samtida konst.

Bakgrund

Centrumbildningar

Centrumbildningar är samlingsnamnet på några av det fria kulturlivets intresseorganisationer som får stöd av Statens kulturråd. De är idag 10 st till antalet och knutna till olika konst- och kulturområden såsom teater, dans, musik, litteratur och bildkonst.¹ Flertalet startades på 60- och 70-talen med några tillskott på 90-talet, där bland annat Konsthantverkscentrum kan nämnas som ett exempel.

Centrumbildningarna får huvudsakligen sina intäkter via verksamhetsbidrag från Statens Kulturråd som delvis baserar fördelningen av stödet på medlemsantal. Däremot förekommer det undantag och fördelningen följer inget konsekvent mönster.² Kulturrådet beskriver syftet med organisationerna så här: ”Med centrumbildning avses en organisation som formats av frilansande yrkesverksamma konstnärer med syfte att främja konstarens ställning och konstnärernas villkor och arbetsmöjligheter. Uppgifterna som är gemensamma är funktionen som samarbetsorgan, informatör, opinionsbildare och kulturarbetsförmedlare.”³

Bildkonstnärernas centrumbildning *Konstnärcentrum* bildades 1969 och är idag uppdelad i fem självständiga regioner med en huvudstyrelse som förmedlar stödet vidare från Statens kulturråd.⁴ 2008 fick Konstnärscentrum 1 992 000 kr och KC Syd fick utav det tilldelat 354 544 kr.⁵ Respektive KC-region utgör en fristående ideell förening med syftet att tillvarata de yrkesverksamma konstnärernas arbetsmarknadsintressen. Uppgiften för regionerna är att i egen regi lägga upp arbetet och prioritera insatser så som att förmedla uppdrag från tredje part till sina medlemmar, genom att t ex bygga upp kontakter med näringsliv, kommuner och byggherrar.

Bildkonstnärernas arbetsmarknad

Kulturrådet konstaterar att arbetsmarknaden kännetecknas av allt färre fasta anställningar.⁶ Detta har inneburit att allt fler kulturarbetare hänvisas till valet mellan eget företagande eller tillfälliga projektanställningar som ofta varvas med perioder av arbetslöshet. För en bildkonstnär har det i princip aldrig funnits fasta anställningar att tillgå, utan man är genom sitt yrkesval per automatik hänvisad till att förhålla sig till rollen som uppdragstagare. Att starta ett eget företag kan tyckas ligga

¹ Centrum för fotografi, Danscentrum, Konstnärscentrum, Filmcentrum, Författarcentrum, Illustratörcentrum, Konsthantverkscentrum, Översättarcentrum, Musikcentrum, Teatercentrum

² Sven Nilsson, *Nya landskap. En studie av centrumbildningarna på kulturområdet*, 2002, sid. 47

³ *Information till sökande av bidrag till Centrumbildningarnas verksamhet*, www.kulturradet.se, 080603

⁴ KC Nord, KC Öst, KC Väst, KC Mitt, KC Syd

⁵ Av det statliga bidraget 2008 gick 133 800 kr till huvudstyrelsens arbete. Det resterande bidraget fördelas till de respektive 5 regionerna i två delar: 70% fördelas lika mellan regionerna, 30% fördelas per medlem.

⁶ *Budgetunderlag 2009-2011*, Statens kulturråd, sid. 19

nära till hands, men detta utgör inte ett självklart val då förutsättningarna att kunna försörja sig på sitt konstnärskap på detta sätt ses som små och medför en sämre tillgång till trygghetssystemet. Att det är svårt att driva ett vinstdrivande företag inom bildkonstområdet betyder dock inte att samhället inte behöver konstnärer, utan pekar snarare på att kulturområdet är i behov av olika finansiärer och insatser med helhetsperspektiv.

Inom kulturområdet kan man inte garantera att alla som utbildas också kommer att kunna leva på sitt yrke. Men det (kultur)politiken kan bidra med är att skapa bästa möjliga grundförutsättningar och undvika att konstruera ”lösningar” som i realiteten innebär att man inte går till botten med var försörjningsproblematiken egentligen startar.

För bildkonstområdet skulle två betydelsefulla åtgärder kunna vara att stärka arrangörernas arbetsgivarfunktion så att de kan erbjuda uppdrag med skäligen ersättningar, samt att skjuta till medel till de statliga ”arbetsstipendierna” så att de kan beskattas och därmed räknas som inkomst. Åtgärderna kräver en omfördelning av resurser mellan olika politikområden men fördelarna torde vara uppenbara, då de leder till ökade möjligheter att försörja sig på sitt yrke och styr undan från kortsiktiga åtgärder.

Utifrån de inkomstmöjligheter som finns idag tycks tillgången till en ”blandekonomi” ge de bästa möjliga förutsättningarna för en bildkonstnär att kunna försörja sig på sitt yrke. De främsta inkomstkällorna som direkt relaterar till konstnärskapet är inkomst via utställningsersättning, försäljning, gestaltungsuppdrag, stipendier samt upphovsrättsliga intäkter. Vad vi kan konstatera är att strukturen för dessa inkomstkällor bör förbättras och vidareutvecklas samt att de förutsätter förmedlande instanser för att nå ut till bildkonstnärerna.

Konstnärscentrum som arbetsförmedlande instans

För att möta upp bildkonstnärernas behov av arbetsförmedlande instanser krävs professionella forum som med kontakter och direkt kännedom om bildkonstområdet skickar rätt signaler till både uppdragsgivare och uppdragstagare. Vi menar att en instans som AF Kultur inte utgör ett sådant forum.⁷ När det rör sig om att hitta uppdragsgivare åt bildkonstnärer behövs andra kanaler för att ge legitimitet och trovärdighet.

Konstnärscentrum kan fungera som en sådan viktig arbetsförmedlande instans och plattform, men det förutsätter ökade ekonomiska resurser och ökad kompetens om man skall möta upp förväntningarna

⁷ Det har alltid funnits få tjänster inom bildkonstområdet att förmedla till konstnärer, då yrkesgruppens arbetsmarknad i princip bygger på uppdragsverksamhet. Trots att AFs uppdrag är att förmedla arbeten och inte att skapa arbetstillfällen, har AF Kultur, utan rätt typ av kompetens, ändå i viss mån tagit på sig den rollen genom t ex Bildbanken. AF Kultur har till största delen bidragit till konstnärers försörjning genom aktivitetsåtgärder och inte genom att kunna förmedla utställningserbjudanden eller konstnärliga uppdrag.

på att verksamheten skall fungera som både samarbetsorgan, informatör, opinionsbildare och kulturarbetsförmedlare. Konstnärscentrums uppdrag i egenskap av centrumbildning är dessutom att rikta sig till frilansare inom bildkonstområdet, vilket i princip omfattar *alla* professionellt yrkesverksamma konstnärer i Sverige. Detta är ett omfattande ansvar som innebär att verksamheten måste vara lyhörd för bildkonstområdets alla inriktningar och uttryckssätt. Det finns idag dessutom andra frilansande yrkesgrupper inom bildkonstområdet såsom curatorer, projektledare och pedagoger som i dagsläget inte representeras av någon centrumbildning.

Sven Nilsson konstaterar i sin utredning *Nya landskap. En studie av centrumbildningarna på kulturområdet* (2002) att ”En lång rad undersökningar visar att bildkonstnärerna tillhör de ekonomiskt mest utsatta kulturskaparna. Ändå har Konstnärscentrum bland de lägsta anslagen och minsta totala resurserna per medlem.”⁸ Han ställer vidare frågan om detta kan tänkas bero på och återspegla att ”organisationen inte förmått skapa en trovärdig och långsiktig hållbar plattform för sitt arbete?”⁹

Kulturrådet förordar i skriften *Budgetunderlag 2009-2011* att centrumbildningarnas arbetsförmedlande verksamhet bör förstärkas och att ”Finansieringen bör ske genom en överföring av medel från arbetsmarknadsbudgeten.”¹⁰ Mycket pekar på att centrumbildningarna i de flesta fall faktiskt skapar fler sysselsättningar än AF Kultur, och att det därför bör ske en justering av tilldelade resurser dem emellan.

Hur skall då en liten organisation som KC Syd med relativt små resurser tillmötesgå denna enorma, men oerhört viktiga uppgift som ålagts dem?

KC Syds verksamhet idag

Som en organisation som skall främja tillgången till arbete för bildkonstnärer, har KC Syd genom åren klarsynt kommit fram till att den mest effektiva och realistiskt inkomstbringande verksamheten för en organisation av deras storlek är konstnärliga gestaltningsuppdrag. Tidigare försök har gjorts med galleri- och utställningsverksamhet men utan eftersökta resultat.

KC Syds potentiella uppdragsgivare är företrädesvis de privata byggtreprenörerna i länen Blekinge, Kalmar, Kronoberg och Skåne. De uppdrag som kan komma i fråga förhåller sig också till övriga aktörer på området som arbetar med konsultation och förmedling av konstnärliga gestaltningar. Det rör sig framförallt om Region Skåne vars konstkansli ombesörjer konstnärlig gestaltning till de lokaler som Region Skåne förvaltar och bedriver verksamhet i, samt Statens konstråd vars uppdrag bland

⁸ Nilsson, sid. 47

⁹ Nilsson, sid. 47

¹⁰ *Budgetunderlag 2009-2011*, sid. 31

annat är att köpa in samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet. Därutöver verkar även ett antal privata konsulter på marknaden. Något samarbete mellan de olika aktörerna tycks inte finnas, utan man håller sig inom sina respektive områden.

För att få information om pågående byggnadsprojekt i KC Syds upptagningsområde prenumererar organisationen på "Gula korten", en service som tillhandahålls av företaget Sverige Bygger. Informationen ger KC Syd ett försprång i konkurrensen om möjliga projekt i förhållande till t.ex. mindre privata aktörer. Med utgångspunkt i den information som "Gula korten" ger, anlitar man vidare företaget PROMATEL som kontakter byggherrar och föreslår möten. Styrelsen uppskattar att ca 20-30% av samtliga telefonsamtal resulterar i möten. Av dessa möten resulterar ca 20% i uppdrag.¹¹

KC Syd använder sig, i likhet med Statens konstråd, av konsulter som företräder projektet från det initiala mötet med byggherren till projektets slut. Konsulten rekryteras från KC Syds medlemskår och denne får för det första mötet ett mötesarvode från KC Syd. Realiserat projektet erhåller konsulten 10% av projektets totala budget. Konsultuppdragen är med andra ord ett arbetstillfälle som vid sidan av konstnärliga gestaltungsuppdrag förmedlas inom ramen för KC Syds verksamhet.

I konsultens arbetsuppdrag ingår bland annat att anlita konstnärer för specifika projekt. I inledningsskedet lägger konstnären fram ett skissförslag som av KC Syd ersätts med 7.000 kr. Skissarvode blir därigenom en indirekt subvention till byggherren som inte behöver betala för konstnärens initiala arbete och är även till KC Syds fördel om en konkurrerande aktör är intresserad av projektet. Medlemmar inom KC Syd kan även på egen hand (dvs utan konsult) uppsöka byggherrar och föreslå projekt. Även i dessa situationer ersätts konstnären med skissarvode à 7.000 kr.¹²

Utmaningar

Förnyelse

En centrumbildnings verksamhet riktar sig till professionella utövare och medlemmarna är de som legitimerar verksamhetens existens och offentliga stöd. I likhet med många andra organisationer brottas KC Syd med en generations- och förnyelseproblematik. Föreningen har svårigheter med medlemstillväxt liksom med att tilltala yngre generationer konstnärer. I dagsläget är majoriteten av medlemmarna födda innan 1960-talet, och till skillnad från andra centrumbildningar är KC Syds

¹¹ Möte med styrelserepresentanter den 17/3 2008.

¹² Under 2007 förmedlade KC Syd 4 projekt med konsult. Ytterligare 2 projekt genomfördes utan konsult. Projekten omsatte 819.000 kr, varav 66.000 kr gick till konsultarvoden. Totalt beviljades 12 st skissbidrag för 84.000 kr, vilka finansierades med det statliga stödet.

verksamhet framförallt koncentrerad utanför regionens större städer.¹³ KC Syds relativt homogena medlemsbas vad gäller konstnärliga uttryck, generationstillhörighet etc i kombination med svag medlemstillväxt och minimala synlighet inom sitt geografiska upptagningsområde, leder oundvikligen till en viss cementering av organisationen, och är något som behöver motverkas.

Synlighet

I dagsläget är föreningens synlighet och verksamhet av naturliga skäl störst i de områden där styrelsemedlemmarna och konstkonsulterna är baserade och har sina kontakter. KC Syds synlighet i Malmö är minimal och vi menar att det kan vara värt att göra en specifik insats i Malmö, som har ett högt antal professionellt verksamma konstnärer, och även utgör en bas för majoriteten av södra Sveriges yngre konstnärer. Malmö tillhör också en expansiv region, och det borde rimligen finnas ett relativt stort kundunderlag att bearbeta.

En mindre rundfrågning som gjordes via e-post i maj 2008 till 30 Malmöbaserade konstnärer i åldrarna 25-55, visar att 9 av 30 kände till KC Syd men ingen av dessa hade kommit i direkt kontakt med föreningen. Frågorna som ställdes var:

- Har du hört talas om eller kommit i kontakt med föreningen Konstnärscentrum Syd (KC Syd)?

- KC Syd har som uppdrag att öka bildkonstnärers arbetstillfällen med fokus på att förmedla gestaltungsuppdrag. KCs medlemmar får därigenom möjlighet till uppdrag men kan även arbeta som konsulter för sina kollegor. Skulle du kunna tänka dig att bli medlem/och eller vara aktiv i en sådan förening för att få tillgång till olika former av gestaltungsuppdrag?

Reaktionerna på den andra frågan var överlag positiva, såtillvida att de flesta konstnärerna svarade att de tyckte formen lät intressant, och att man gärna skulle vilja veta mer. De mer negativa reaktionerna rörde sig om ett lågt intresse för att engagera sig i föreningsverksamhet med allt vad det innebär, samt att de när de besökt KC Syds hemsida, inte uppfattade verksamheten som tillräckligt professionell.

Utbud

Varför skall man som konstnär vara medlem i KC Syd? Det är en berättigad fråga som varje förening regelbundet behöver ställa sig.

I KC Syds fall torde den främsta anledningen vara möjligheten att få tillgång till uppdrag.

¹³ Enligt uppgift från styrelsen den 19/5 2008 har KC Syd 237 medlemmar. 128 kvinnor samt 109 män. Sektionsvis tillhör 26 st Kalmar, 41 st Kronoberg, 150 st Skåne och 20 st Blekinge. 38 st konstnärer är bosatta i Malmö och 11 st i Lund.

Ett medlemskap kan öppna möjligheter till gestaltungsuppdrag som medlemmen erbjuds via konsult eller arrangerar på egen hand, men även möjlighet att arbeta som konsult åt andra konstnärer.

Det finns däremot inga garantier för att medlemmarna får uppdrag då urvalet bygger på konstnärliga aspekter snarare än demokratiska. Denna värdering av en konstnärs arbetsprestation och konstnärliga kompetens i samband med KC Syds förmedlande verksamhet kommer alltid att finnas där, och utföras av någon vars personliga bedömning också påverkar urvalet. Nilsson påpekar korrekt att det handlar om en centrumbildnings ”trovärdighet gentemot beställare och samarbetspartners: de måste kunna lita på att de får vad de efterfrågar, och medverkan i projekt kan inte i första hand grundas på behovet av arbete utan på förmågan att bidra till ett framgångsrikt resultat.”¹⁴

Detta dilemma mellan de konstnärliga valen, som måste ske för ett gott resultat, och att kunna erbjuda alla sina medlemmar samma service är ett faktum som en centrumbildning alltid måste förhålla sig till. Privata aktörer ställs inte inför samma problematik, men som förening och centrumbildning måste KC Syd också erbjuda andra aktiviteter för att motivera medlemskap, då antalet uppdrag inte kan stå i proportion till antalet medlemmar. Idag erbjuds däremot inga sådana aktiviteter. Man kan naturligtvis vara medlem för att främja den symboliska närvaron KC kan utgöra på den kulturpolitiska scenen, men detta utgör inte ett hållbart argument för framtida medlemsvärningar.

Professionalisering

Det ökade kravet på en yrkeskårs professionalism har både sina för- och nackdelar. En professionalisering kan innebära högre status och bättre arbetsvillkor för en yrkesgrupp, men yrkets status kan också stärkas på bekostnad av de man avgränsar sig från och leda till en mer enhetlig yrkeskår.¹⁵

En centrumbildnings medlemskår utgör dock dess samlade ”kapital” och i förlängningen även dess ansikte utåt. Kriterier för inval av nya medlemmar är därför en viktig men också känslig fråga som också är tätt sammankopplad med hur föreningen uppfattas av sina medlemmar, både nuvarande och potentiella, men också av finansiärer och uppdragsgivare. Det är därför oerhört viktigt för Konstnärscentrum att värna om föreningens status genom att enbart ansluta professionellt verkamma konstnärer, för att undvika risken att bli en legitimerande organisation som auktoriserar konstnärer som inte är behöriga.

Vad man än anser om professionaliseringens effekter, så menar vi att KC Syd kan använda det ökade trycket till sin fördel genom att ta fasta på att vara den instans som faktiskt erbjuder de kunskaper som

¹⁴ Nilsson, sid. 38

¹⁵ Susanne Wigort Yngvesson, ”Tidningsmurveln har gjort klassresa”, *Svenska Dagbladet*, 070115

en konstnär behöver på dagens arbetsmarknad, genom att t ex tillhandahålla kurser och vidareutbildningar.

Konkreta förslag

KC Syds problematik kan i stora drag sägas handla om svårigheter att nå nya och framförallt yngre medlemmar, vilket bland annat kan kopplas till deras framtoning. Det har ovan också konstaterats att föreningen brister i sin synlighet och få aktiviteter arrangeras för medlemmarna. Med detta som utgångspunkter har vi tagit fram ett antal förslag på hur KC Syd skulle kunna gå vidare i förändringsarbetet. Förslagen erbjuder ingen helhetslösning men lyfter fram några av de aspekter som vi bedömer som viktiga för att möta upp de behov och krav som ställs på en arbetsförmedlande konstorganisation idag.

Marknadsföring

Synlighet är en förutsättning för att nå potentiella medlemmar och för att bibehålla de nuvarande, men också av betydelse för att kunna nå uppdragsgivare. Att regelbundet påminna både medlemmar och omvärld om organisationens verksamhet är oerhört viktigt och bidrar till att KC Syd finns med i medvetandet som en aktör på bildkonstområdet. Det behöver inte röra sig om några stora utspel.

- E-postregister och utskick

Det kan inte nog påpekas hur viktiga de mest grundläggande informationskanalerna är såsom t.ex. e-postutskick och allmän informationsspridning, samt vikten av ett uppdaterat e-postadressregister till bildkonstområdets aktörer. Platser som gallerier, kollektivverkstäder, ateljéföreningar, förberedande konstskolor och Konsthögskolan i Malmö brukar vidarebefordra information till sina respektive medlemmar och elever, eller sätter upp information synlig för besökare. KC Syd bör även arbeta ytterligare med att sprida information inför medlemsmöten. Vi rekommenderar att ett medlemsutskick görs i god tid, samt att andra intresserade inom konstområdet informeras om mötena.

- Grafisk profil på hemsida och trycksaker

Ytterligare en aspekt som berör synligheten är vilka signaler som sänds ut. Formgivningen av hemsidan och trycksaker speglar organisationens verksamhet, målgrupp och värderingar. Vid förnyelse av hemsidan eller produktion av nya trycksaker är det viktigt att fundera över vem man vill nå och med vilket tilltal. Dessa tillsynes enkla frågor kan ha avgörande betydelse i arbetet med att nå potentiella medlemmar samtidigt som man ska tilltala finansärer och potentiella uppdragsgivare. KC Syd har t ex kommit fram till att det bästa sättet att sälja in konstnärskap sker genom möten, vilket också talar för att medlemspresentationerna kanske inte utgör det bästa ansiktet utåt på hemsidan. Medlemsregistret utgör snarare grundbulten i konsulternas arbete med värdefull information om

medlemmarnas konstnärskap. I förlängningen skulle föreningen tjäna på att anlita en PR konsult som med kännedom om formgivning och marknadsföring skulle kunna ta fram ett hållbart koncept för föreningens profileringsarbete. Ett annat sätt kan också vara att kontakta organisationer som genomgått en förändringsprocess, t ex KRO, för att lära av för- och nackdelar med en ny profil liksom hur man kan attrahera fler grupper utan att det sker på bekostnad av andra.

Medlemsaktiviteter

Vid sidan av de uppdragsförmedlande tjänsterna organiserar KC Syd i dagsläget inga andra aktiviteter för sina medlemmar. Idéer råder det ingen brist på och styrelsen har diskuterat allt från att starta upp ett resurscentrum till att erbjuda kurser. Vi rekommenderar att föreningen fortsättningsvis fokuserar på att utveckla organisationens kompetens inom offentliga- och privata gestaltninguppdrag. Vad som också är viktigt för KC Syd att ta i beaktning är vilken roll de kan spela för medlemmarnas vidareutbildning och kompetensutveckling.

- Kurser om gestaltningsuppdrag

Vi föreslår en satsning och fördjupning inom KC Syds befintliga fokusområde; dvs att sprida kunskap om hur man kan arbeta med gestaltningsuppdrag för t ex offentliga miljöer. Föreningen besitter spetskompetens inom fältet och här finns möjligheten att utveckla kurser som är angelägna för en stor grupp konstnärer i olika generationer, och kan även attrahera nya medlemmar. Kurserna kan ta upp allt från olika materials förutsättningar till hur man kan lägga upp ett projekt utifrån tidsmässiga, administrativa och konstnärliga aspekter.

- Kurser om konstnärens administrativa arbete

Utifrån de uppdrag som centrumbildningarna har att främja arbetsvillkor, är ett annat förslag att arrangera kompetensutvecklingskurser med fokus på frågor som rör konstnärens administrativa arbete. Med hjälp av inhyrda konsulter/föreläsare kan kurser hållas om eget företagande, projektledning, skattefrågor etc, vilka är områden som konstnärer ofta är i stort behov av att veta mer om. För den enskilde är det också en fördel att gå en professionell kurs anordnad av en branschorganisation framför t ex en kurs arrangerad av arbetsförmedlingen.

Opinionsbildning

Som en förening finansierad av offentliga medel har KC Syd ett extra ansvar att påverka och arbeta för att uppdragsgivarna på byggmarknaden skall vilja köpa konstnärliga tjänster. En fråga som är underprioriterad av såväl kommuner och privata byggherrar och fastighetsbolag är 1% rekommendationen vid ny- och ombyggnationer. Som opinionsbildande insats föreslår vi att KC Syd lyfter frågan på nytt för öka kunskapen och förändra attityden till konstnärliga gestaltningar.

Detta är i synnerhet aktuellt i Malmö stad där man till skillnad från många mindre kommuner inte har någon aktiv strategi för offentlig konst. Vikten av att verka för att region Skånes kommuner skall följa 1% rekommendationen slås även fast i *Handlingsplan för Bildkonst*, och skall därmed vara en prioriterad fråga både för Region Skåne och Malmö stad.¹⁶ Om fler byggföretag och fastighetsägare känner till rekommendationen tror vi att det på lång sikt bidrar till ökade uppdrag för konstnärer.

- Utbildningsdag för kommuner i egenskap av beställare

En kurs om den offentliga konstens betydelse och vad man skall tänka på som beställare. Kursen kan utvecklas i samarbete med Kultur Skåne och rikta sig till regionens 33 kommuner.

- Samproduktion

Kurser och seminarier kan med stor fördel genomföras i samarbete med organisationer såsom KKV- Konstnärernas kollektivverkstad, KRO- Konstnärernas Riksorganisation, IKK- Institutet för konstnärer och konstförmedlare, Konstfrämjandet Skåne, Nice Networks med flera. Samarbeten för med sig en rad fördelar som skulle vara av betydelse för KC Syd. Vid sidan av minskade kostnader skulle föreningen också nå medarrangörernas respektive medlemmar/kundkretsar vilka kan vara potentiella medlemmar, och det finns möjlighet att genomföra större projekt som öppnar upp för idéutbyten med de nya kontakterna.

Konsultverksamheten

Som tidigare har nämnts är konsultverksamheten ett möjligt arbetsuppdrag för en medlem inom KC Syd. Organisationens arbetsmodell presenteras i dokumentet ”Konsultens verklighet, tankar kring konsultens roll och arbete”. Vad som saknas är konkreta strategier för hur man kan öka spridningen av konstnärliga uttryck samt representera fler medlemmar, inte minst yngre och i vissa fall mindre erfarna konstnärer.

- Tidsbegränsa uppdraget

För att bidra till en ökad spridning av konstnärskap, innehåll och uttryck förespråkar vi att KC Syds konsulter, i likhet med Statens konstråd, bör anlitas under begränsad tid mellan 3-4 år. Konsulterna har sinsemellan olika nätverk och synsätt på konst vilket är en fördel i processen att öka den konstnärliga mångfalden liksom fördelningen av gestaltningsuppdragen.

- Kontinuerlig uppdatering

För en konsult är det viktigt att fortlöpande hålla sig uppdaterad om vad som sker på hela konstscenen genom att kunna avsätta tid för att besöka utställningar på såväl museer, konsthallar och mindre

¹⁶ *Regional handlingsplan för bildkonst i Skåne*, Del 1, 2005, sid. 36

utställningsplatser samt för att göra ateljébesök. Ett förslag för KC Syd är att även arrangera konstnärspresentationer för konsultgruppen där KCs medlemmar presenterar sina arbeten. Ett utmärkt tillfälle att ta del av de kommande generationernas konstnärer är dessutom att besöka den årliga vårutställningen på Konsthögskolan i Malmö.

- Nyrekrytering av konsulter och kompetensöverföring

KC Syd menar att organisationen har problem att finna nya konsulter. Vi tror att problemet hör samman med föreningens svårigheter att rekrytera nya medlemmar och nå ut överlag. Genom att aktivt sprida information om KC Syds verksamhet på platser som gallerier, ateljéföreningar, kollektivverkstäder och Konsthögskolan i Malmö får fler konstnärer kännedom om föreningens verksamhet. Ju fler konstnärer som kommer i kontakt med KC Syd desto mer ökar möjligheterna att hitta intresserade konsulter.

Inom ramen för nyrekrytering av konsulter kan också kurser ges för att säkra kompetensöverföringen. Tidigare anlidade konsulter kan förslagsvis arrangera kurser i konsultens arbete, från det initiala skedet till projektets förverkligande. Ytterligare insatser skulle kunna handla om ett slags handledarskap, att en tidigare konsult kan agera rådgivare för en ny vid dennes tillträde.

Avslutande diskussion

När vi tittar på centrumbildningarnas uppdrag från Kulturrådet kan vi konstatera att det för Konstnärscentrum innebär att de skall erbjuda stöd till alla bildkonstnärer, oavsett ålder och konstnärliga utgångspunkter. Detta är en svår och omfattande uppgift för en ideellt driven verksamhet som i vissa avseenden slutit sig, och frågan som uppkommer är hur man kan göra en organisation attraktiv för olika målgrupper utan att företräda en grupp på bekostnad av någon annan. Klarar man däremot inte denna utmaning, kan det ligga närmare till hands att starta nya, parallella centrumbildningar för bildkonstområdet.

En tydlig tendens som man kan se inom bildkonstområdet är det ökade fokus som lagts vid professionalisering, med krav på entreprenörskap, egetföretagande etc. Det framstår också som allt viktigare med en konsthögskoleutbildning för att i olika sammanhang kunna avgöra om en konstnär är behörig och kvalificerad. Frågan om professionalisering hör ihop med dagens samhällsklimat och går att koppla till en förändring av erfarenheter och uppfattningar om hur bildkonstområdet ser ut och vad det innebär att vara konstnär idag.

Som en till största delen statligt finansierad verksamhet ligger det på KC Syds ansvar att främja konstnärlig mångfald och nå ut till fler konstnärer än vad man gör idag. En av föreningens främsta

utmaningar handlar om att öppna upp för nya konstnärskap och uttryck för att kunna se möjligheterna i ett bredare utbyte. Misstänksamheten mot så kallad idébaserad konst verkar ha ett visst fotfäste i organisationen idag. Resonemang kring vilka som är de ”mesta” bildkonstnärerna är fruktlöst och likheterna mellan olika arbetssätt är större än skillnaderna. Vi är också av den mening att samarbeten över yrkesområden, så som med t ex curatorer, kan medföra stora fördelar för en förening som KC Syd, då man kan dra nytta av en annan yrkesgrupps specifika kompetens. Vi menar att gränsdragningar inom bildkonstområdet bör motverkas då de inte är förenliga med KCs uppdrag och inte heller främjar organisationens framtida existens.

Risken finns att unga konstnärer drar sig för att gå med i KC Syd eftersom man inte kan identifiera sig med den bild som organisationen sänder ut. Att färre yngre konstnärer engagerar sig i föreningsliv idag kan delvis även förklaras med att man skapar sina nätverk på egen hand och med att man inte ser föreningslivet som prioriterat eller förenligt med sina övriga åtaganden. Det är därför oerhört viktigt att KC Syd når ut till den här målgruppen och kan presentera tillräckliga skäl som motiverar ett medlemskap, utöver de som föreningen erbjuder i dagsläget. Vi tror att det rör sig om tre områden att fokusera på:

- Skapa en profil (både grafiskt och innehållsmässigt) som tilltalar både nya och gamla medlemmar
- Satsa på en kraftigt ökad synlighet, inte minst i Malmö
- Erbjuder fler medlemsaktiviteter såsom kurser då möjligheterna till gestaltningsuppdrag inte står i proportion till antalet medlemmar

KC Syd har en stor potential att uppfattas som intressant för fler att vara en del av, oberoende av generationstillhörighet och konstnärliga utgångspunkter, och besitter även möjligheten att skapa ett intressant utbyte och en dynamik på bildkonstområdet. Den erfarenhet som de redan aktiva i organisationen har behöver också föras vidare till en ny generation konstnärer, som även de kan berika verksamheten genom att komma med nya idéer kring hur arbetet kan utvecklas med tiden.

Referenser

Kultur Skåne, *Regional handlingsplan för bildkonst i Skåne*, 2005

Nilsson, Sven, *Nya landskap, En studie av centrumbildningarna på kulturområdet*, Statens kulturråd, 2002

Simonsson, Roger, *Resultat Ide/Konsultskissbidrag KC Syd 2007*, 2008

Statens kulturråd, *Budgetunderlag 2009-2011*, Kulturrådets skriftserie 2008:2

Wigort Ynvesson, Susanne, ”Tidningsmurveln har gjort klassresa”, *Svenska Dagbladet*, 070115

www.kulturradet.se Fördelning av bidrag från Statens kulturråd 2008